

Ajaratas ei jää seisma

- Mis meenub klassi tegemistest eelmisel aastal?
- Mida põnevat juhtus sinu peres lõppenud aastal?
- Mida ootad alanud aastalt? Tee oma soovidest nimekiri.

MINEVIK JA TULEVIK

Henno Käo

Tulevik on see, mis tuleb,
minevik on läinud,
ega tulevikku ole
mitte keegi näinud.

Minevik läks minema,
ei ütelnud head aega,
temal pole harilikult
viisakusteks aega.

Viisakus ei ole vist ka
tuleviku komme,
tere ütlemata kohal
on ta juba homme.

Mõista, mõista, mis see on.

Kes tuleb valge kasukaga?

NELI SOOVI

Lev Tolstoi järgi

Peedule meeldis uisutada, kelgutada ja lumesõda mängida. Ta oleks soovinud seda teha aasta läbi. Aga Peedu isa ütles: „Kirjuta oma soov minu märkmikusse!”

Saabus kevad. Lilled õitsesid, linnud laulsid, ojad vulisesid. Nüüd soovis Peedu: „Peaks kevad kogu aeg püsima!” Isa palus tal sellegi soovi kirja panna.

Suvi tõi kaasa soojad ilmad ja magusad marjad. Suplemast tulles hüüdis Peedu: „Just suvi on kõige parem aeg!” Ka selle soovi käskis isa tal üles kirjutada.

Sügisel sõitis Peedu isaga maale. Poiss käis metsas seenel ja sõi aias ploome, pirne ja õunu. „Küll oleks tore, kui sügis jääks püsima!” soovis ta.

Nüüd näitas isa talle oma märkmikku. Sinna oli Peedu kirjutanud juba kolm sarnast soovi. Isa ütles: „Näed nüüd: Looja on inimestest targem! Kui sinu esimene soov oleks täide läinud, siis poleks olnud ei kevadet, suve ega sügist!”

Vene keelest tõlkinud Jüri Piik ja Hardi Tiidus

- Moodustage aastaegade järgi neli rühma. Korraldage võistlus „Missugune aastaage on parim?”, kus iga rühm ütleb midagi head oma aastaaja kohta. Tehke otsus.

- Aastas on kaksteist kuud. Nende nimetused on sulle tuttavad. Kuid võib nimetada ka teisiti. Mis kuud on hingedekuu, jõulukuu, jürikuu, lehekuu?

LAUL KUUDEST

Liili Remmel

Kui käes jaanuarikuu,
siis alanud on aasta uus.
Kui veebruarikuu on käes,
jääpurikaid sa räästas* näed,
ja märtsikuu sees till-till-till,
meil näitab ennast lumelill.

Jääd pika ninaga, ahaa,
sest nalja ju aprillis saab.
Ai-ai, ai-ai, ai-ai, ai,
ilm üsna soe on juba mais.
Nüüd mere ääres päris pruun
võid olla, sest on juunikuu.

Suu maasikatest täitsa kriim*,
sa naerad juulis ih-ih-hii.
Ning augustis on lausa lust,
kõik viljad valmis saavad just.
Septembris lapsed kooli kõik,
on tänavatel nende hõik.

* räästas – katuse alumises servas

* kriim – määrdunud

Oktoobris kuldsed lehed veel
on puudel ja ka pargiteel.
Novembris puud on raagu jäänd,
sa kuuled vihma, tuule häält.
Detsembris ole korralik,
sest piilub sind ju päkapikk.

Nii tihti ennast muudab ilm,
sest väga pikk on aastaring.
Kevad, suvi, sügis, talv,
kui üks jääb puudu, siis on halb.
On aastas kokku kaksteist kuud,
kõik üle loetud on nad ju.

2

3

- Lugege luuletust nii, et need lapsed, kelle sünnikuust on parajasti juttu, tõusevad sel ajal püsti.

- Missugune ööpäeva osa on sinu arvates kõige tähtsam? Miks?

ÕÖ JA PÄEV

Asta Kass

Igal asjal on algus ja lõpp. Päeval ka. Päev algab muidugi mõista hommikust ja lõpeb õhtuga. Pärast tuleb veel öö, aga temast palju rääkida ei tea, kes see nii väga öösiti väljas käib, kui on aeg magada. Öö ongi une ja unenägude aeg.

Päev on iseasi. Päeval käiakse lasteaias ja koolis, tööl ja sõpradel külas, aetakse omavahel juttu, mängitakse ja tehakse huvitavaid asju. Ja seda kõike alustatakse varakult, niipea kui saabub hommik. Hommik on päeva armas tütar, päris laps alles. Ta on hästi välja puhunud ning seepärast rõõmsas tujus ja igapidi tragi.

Õhtut peab päev oma pojaks, kes koos temaga vanemaks saab ja väsib.

„Õhtul tehakse kokkuvõtteid,” ütles õhtu hommikule, kui nad jälle vaidlema läksid, kumb neist tähtsam on.

„Kui päev möödus hästi, on õhtul kõik rahul,” seletas õhtu õpetlikult. „Ja kui midagi jäi tegemata, mõeldakse selle üle järele ja otsustatakse hommikul uuesti proovida.”

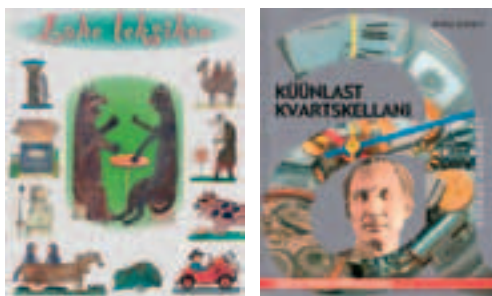
„Vaat-vaat, hommikul!” hüüatas hommik. Inimesed ütlevad ju selgelt välja, et hommik on õhtust targem, mis me siin enam vaidleme.”

„Mis see tarkus tähendab. Inimesed ütlevad ka: „Ära kiida päeva enne õhtut,”” vaidles õhtu vastu.

Mõnikord nõudsid nad õigust päeva käest. „Ma ei tea. Mulle olete tähtsad ja armsad mõlemad.”

Öö kuulas ja pidas naeru: „Kah asi, mille üle vaielda. Peaasi, et me kõik olemas oleme ja teeme kokku täpselt ööpäeva. Mina annan puhkuse ja une, ei neil oleks kellelgi ilma puhkamata õiget hoogu ja vaielda ei jaksaks nad hoopiski. Vaata, et mina see kõige tähtsam veel olengi. Aga hakka nüüd kiitlema...”

- Miks on mõni lauseosa alla joonitud?

Need on tarkuseraamatud, millest saad lugeda ajast ja muust huvitavast.

MEILE ANTUD AEG

Anita Ganeri

Sekund sekundi, minut minuti, kuu kuu ja aasta aasta järel möödub aeg. Mitu korda sa päeva jooksul kella vaatad? Loe kokku, see üllatab sind. Enamik inimesi vaatab ärgates kohe kella. Aeg valitseb meie üle: ütleb, millal ärgata, millal kooli, tööle või bussi peale minna, millal süüa, sõpradega kohtuda või magama minna.

Inglise keelest tõlkinud Linda Pool

KUIDAS VANASTI AEGA MÕÕDETI?

Vanasti ei mõõdetud aega nii täpselt kui praegu. Muistne inimene elas tõttamata* ja tema kelladel – päikese-, vee- ja liivakelladel – puudus minutijaotus. Kõigepealt mõõdeti aega päikese seisu järgi. Hiljem hakati aega mõõtma maasse just selleks otstarbeks taotud sammaste varjude pikkuse järgi. Pilvise ilmaga olid ajanäitajaks vee- ja liivakellad.

Liivakell koosneb kahest omavahel ühendatud anumast. Kui ülemine nõu tühjaks voolab, on teatud ajavahemik möödunud ja kell pööratakse ümber.

Päikese kell näitab tõelist päikeseaega. Seda tundi juba tuhandeid aastaid tagasi.

Minutiosuti ilmus kella numbrilauale 18. sajandil. 19. sajandil lisandus sekundiosuti.

Kõige vanem kell tiksus Inglismaal Salisbury's (loe: Soolsbõris). See paigutati sinna kiriku seinale 1386. aastal ja töötab siiani.

Lahe leksikon

- Vasta küsimustele.
 Millega mõõdeti aega enne päriskella leiutamist?
 Kuidas saab aega mõõta liivakellaga?
 Mis ilmus kella numbrilauale 18. sajandil?
 Millal lisandus kellale sekundiosuti?
 Mille poolest on kuulus Salisbury kiriku seinal olev kell?
- Ütle, millised kellad on pildil.

Mõista, mõista, mis see on.

Käib ööd, käib päevad, ei pääse mees paigastki?

Ööd ja päevad käib ja liigub, ise ilma hingeta?

Kes lööb käsita?

Vanasti ei olnud igaühel kella. Oli neid, kes polnud kunagi kella näinud. Ja vaat, mis juhtus...

VANAÕELUSE SILM

Eesti rahvajutt

Muiste* leidnud metsaküla elanik linnateelt maast taskukella. Kell läikinud kenasti päikesepaistel. Mees polnud kunagi enne kella näinud ega teadnud, mis asi see on. Näidanud leidu teisele omanurga* mehele. See tundnud kella aga niisama vähe kui tema ise. Mehed pannud kella kõrva juurde – kell tiksunud. Üks meestest öelnud: „Kuule, ei see küll õige asi ole! See pole muud kui vanaõeluse* silm, mis metsa vahele ära kaotatud!”

Mehed visanud kella plartsti teele maha, lõiganud lepikust tublid vemblad* ja hakanud kellale valu andma. Peksnud kella pihuks ja põrmuks. Kuulanud teised siis, kas vanaõelus tiksutab veel silma. „Vait on! Juba sai küll!” rõõmustanud mehed ja läinud oma teed.

* omanurga – oma küla, sama kandi

* vanaõeluse – vanapagana, vanakurja

- Kell tiksus. Mida teeb taskutelefon?
- Loe pala uuesti. Kasuta sõna *kell* asemel *taskutelefon*. Vajadusel muuda ka teisi sõnu.

- Leia iga pildi juurde palast sobiv lause.

- Jutusta pala.